

VILÁGRENDSZER- VÁLTÁS MAGYAR SZEMMEL

B E N K Ó L E V E N T E

Tavaly az ukrajnai háború kitörése rárúgta az ajtót a hazai közvéleményre, és szembesítette a rideg valósággal: a világpolitika ugyan a nagyfiúk játéka, de ha nem vesszük magunkat komolyan, és pusztán sodródunk az árral, könnyen pórol járhatunk. Amikor az idén augusztusi Tranzit fesztiválon leültünk beszélgetni a *Kommentár* főszerkesztője által *világrendszerváltásnak* elnevezett jelenségről,¹ egyetértettünk: a nyugati szövetségi rendszerhez (név szerint a NATO-hoz) tartozni Magyarország számára védelmet ad, de intellektuális frissességre és rugalmasságra van szükség, nehogy valamely hirtelen támadt vihar felborítsa a hajónkat. A nagy átrendeződés legújabb frontja most éppen a Közel-Keleten látszik megnyílni, miközben a nyugati nagyvárosokban évtizedekig gondosan nevelt terrorista sejtek menetelnek. Új erőterben kell tájékozódnunk, ahol a régi szabályok már nem feltétlenül érvényesek. Az Amerikai Egyesült Államokat klasszikus túlterjeszkedési csapdába húzzák a kihívói és saját hegemon ideológiája; adottságnak vélt közvetlen környezetünk, az Európai Unió pedig úgy tűnik, önfelszámolási spirálba került. Olyan időket élünk, amikor egyre többször kényszerülünk Szküllá és Kharübdisz között hajózni. Pompeius mondanása viszont továbbra is érvényes: hajózni muszáj.

ÚJ ERŐTÉR

2020. november 15-én éppen az aktuális Covid-esetszámokra figyelt a világ, amikor egy Zoom-csúcstalálkozón tizenöt állam létrehozta a történelem eddigi legnagyobb szabadkereskedelmi blokkját. A Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség (RCEP), melynek tagjai: Ausztrália, Brunei, Dél-Korea, Fülöp-szigetek, Indonézia, Japán, Kambodzsa, Kína, Laosz, Malajzia, Mianmar, Szingapúr, Thaiföld, Új-Zéland és Vietnám. Nevével nem, a számaival viszont annál inkább felhívja magára a figyelmet a szervezet: a világ lakosságának és GDP-jének közel egyharmadát tömöríti. Történetünk szempontjából még érdekesebb, hogy a fejlett és kevésbé fejlett ázsiai országokat magába foglaló egyezményhez Kína mellett jó pár olyan állam is csatlakozott, amely a nyugati kánon szerint „liberális demokráciának” (Ausztrália, Dél-Korea, Japán, Új-Zéland,) vagy legalábbis Nyugat-barátnak minősül (Fülöp-szigetek, Vietnám).

Az RCEP szimbolikusan az Obama által meghirdetett Csendes-óceáni Partnerség (TPP) kimúlása után jött létre: Donald Trump – további amerikai munkahelyek elvándorlásától tartva – kivonta az Egyesült Államokat az egyezményből, és az általa hagyott ürbe Kína lépett be. A többiek pedig alkalmazkodtak az új helyzethez. Még akkor is, ha történetesen kulturális értelemben

¹ Lásd bővebben: Világrendszerváltás [blokkösszeállítás] *Kommentár*, 2022/4. (A szerk.)

nyugatiak, mint például Ausztrália, amely az angolszász véd- és dacsövetség (AUKUS) és a Five Eyes hírszerző együttműködés tagja (utóbbiban Új-Zélanddal együtt). Az a közismert geopolitikai terheltség sem volt akadály, ami Japán és Kína viszonyát jellemzi, de még az a védőpajzs sem, amelyet a csaknem 30 ezer amerikai katona jelent a globális elektronikai ipar fellegvára (és a K-pop) számára a Kim-dinasztia szeszélyeivel szemben. Az érintettek osztottak-szoroztak, s rájöttek: az USA-hoz fűződő speciális viszonyuk ellenére egyensúlyozniuk kell az új erőterben. Ahogyan az új-zélandi kormány honlapja fogalmaz: „Az RCEP a világgazdaság géptermében horgonyozza le az országot.”

Az új erőter sajátos szereplője India, amely nem csatlakozott az RCEP-hez, de nem is *egyensúlyoz*. A világ immár legnépesebb országaként és egyik legősibb civilizációjaként jogosan úgy tekint magára, mint aki nem viszonyul, hanem akihez viszonyulnak. Magyarországnyi terület birtoklásáért küzd Kínával a Himalájában, az eurázsiai kínai–oroszkontinentális tengellyel szemben a Quad, vagyis a rajta kívül még az Egyesült Államokat, Japánt és Ausztráliát tömörítő Quadrilateral Security Dialogue tagjaként a tengeri útvonalak és az Egyesült Államok szövetségépítésének kulcsállama. Mégis a BRICS alapító tagja és a szankcionált orosz energiahordozók egyik legnagyobb felvásárlója. Kínával kölcsönös gazdasági függésben vannak, és Peking is elkerülné India lehorgonyzását egy ellenséges gyűrűben. Ezt némileg amúgy is lassítják a Washingtonból érkező emberi jogi kritikák vagy az, hogy Justin Trudeau (az ukrán náci veteránok nagy barátja) újabban politikai gyilkossággal vádolta meg.

S ha már szóba került a BRICS, akkor érdemes kitérni a nyugati világrend lebontására létrehozott szervezet egyik legújabb tagjára, Szaúd-Arábiára is.

A Világrendszerváltás című beszélgetés a tihanyi Tranziton, 2023. augusztus 26-án, szemből Hegedűs Zoltán, a *Kommentár* szerkesztője, balról jobbra: Békés Márton, a *Kommentár* főszerkesztője, Benkő Levente, a Digitális Szuverenitás Központ nemzetközi igazgatója és Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója (*Tranzit, Földházi Árpád felvétele*)

Amerika Izraelt leszámítva legszorosabb közel-keleti szövetségeseinek *de facto* uralkodójára a Biden-adminisztráció *fatwát* mondott ki egy ellenzéki aktivistának az isztambuli főkonzulátuson történt – kétségkívül indignáló – feldarabolását követően. Mohammad bin Salman azóta sem mulasztott el egy alkalmat sem, hogy borsot törjön Biden orra alá. Az érzelmeknél is fontosabbak viszont az érdekek, és ezek az amerikai nyomás ellenére is a magas olajár és így a Moszkvával való kooperáció mellett szólnak – valamint, hogy mindenkor kéznél legyen egy az irániakat sakkban tartó erős patrónus. A szaúdi olaj legnagyobb piaca immár Kína, és ezért Rijádnak Pekingben is van keresnivalója, ráadásul azt is tudja, hogy ezzel Washingtonra is nyomást gyakorolhat. Az Arab-félsziget fontos tranzitfolyosóvá léphet elő, és az érte folytatott kínai–amerikai vetélkedésből a szaúdiak profitálni akarnak. A kínaiak így teheték be az ajtórésbe a lábukat Irán és Szaúd-Arábia látszólagos összebékítésével, amely megszólaltatta a vészcsengőket Washingtonban. Biden sietve bejelentette egy részben amerikai finanszírozású dél-ázsiai infrastruktúra-folyosó tervét és a darabolós incidensre fátylat borítva alkudozni kezdett a szaúdiak kívánságlistájáról (saját nukleáris program, biztonsági garanciák, újabb fegyverek). Azaz Trump tervét felmelegítve ösztönzőket ajánlottak Rijádnak, ha normalizálja kapcsolatait másik regionális szövetségeseikkel, Izraellel. Az amerikai–izraeli–szaúdi háromszög bezárása Teherán rémálma; megakadályozását szolgálhatta a Hamász kivitelezésében Izraelre mért pusztító csapás, amelynek volumene nemcsak megdöbbentő, hanem elgondolkodtató is. Ez a művelet egy regionális háborút volt hivatott kiváltani. Amerika visszatérése a Közel-Keletre Oroszországnak és Kínának egy módon áll csak érdekében, hogy egy véres és kaotikus konfliktusra fordítson figyelmet és erőforrást Ukrajna és a Távol-Kelet helyett.

Röviden: az új erőtérben a régi kliensek megtartása egyre nehezebb, új partnerek lekenyerezése egyre drágább, az ellenfelek sakkban tartása egyre veszélyesebb.

**az érzelmeknél
fontosabbak
az érdekek**

A LIBERÁLIS INTERNACIONALIZMUS CSAPDÁJA

Vágyvezérelt gondolkodás mentén Kínát Amerikában sokáig a „szabályokon alapuló nemzetközi rendbe” (azaz saját hatalmi rendjükbe) beilleszthetőnek vélték. Mialatt azonban a világ gyárává fejlődött, minden elvárás ellenére sem vált nyílt társadalommá. Sőt kiderült, hogy Kínának még saját érdekei is vannak, amelyek ütközhetnek Washingtonéval. A technológiai forradalom aztán elhozta a hajdani amerikai–szovjet űrversenyből ismert Szputnyik-pillanatot, és Amerika ráébredt sérülékenységére. A '60-as években visszaszerezte a kezdeményezést az agyaglábakon álló szovjet óriással szemben, ma viszont más időkben élünk. Az ipari forradalmak hasonlatával élve: a Szilícium-völgy az új Menlo Park, a Google és az OpenAI pedig napjaink Edisonjai, de a találmányok ipari alkalmazásában Kína beelőzheti a *frontier* úttörőit. A technológia lemásolása és gyilkos kultúrájú konfucianus háziversenyben történt továbbfejlesztése – iszonyatos adatmennyiséggel és állami kontrollal párosítva – gigászok felemelkedését hozta, akik kivehetik a trófeát a feltalálók kezéből.²

A sokdimenziós amerikai–kínai küzdelem földrajzi gyújtópontja a Tajvani-szoros. A sziget a kínai nacionalizmus Achilles-sarka, itt zárulna be az ópiumháborúktól a Kínai Népköztársaság megalakulásáig tartó „száz év megaláztatás” narratív gyűrűje. Valamint az a stratégiai gyűrű is, amelybe felfogásuk szerint Amerika akarja zárni a Mennyei Birodalmat. A számára kedvező pillanatban itt akarja majd megbontani a világtengerek feletti amerikai uralmat. A Tajvant is magába foglaló ún. első szigetlánc vonalában már washingtoni értékelések szerint is komoly veszteségeket tud okozni egy előretolt amerikai flottacsoportosításnak. Pirruszi győzelem Tajvan védelmében vagy a sziget

2 Lásd bővebben: Kai-Fu LEE: *AI Superpowers. China, Silicon Valley, and the New World Order*. Harper, New York, 2018.

feladása amerikai szempontból egyaránt elviselhetetlen forgatókönyv. A kínai stratégiai kultúrát szokás a go táblás játék bekerítésre építő logikájából levezetni; a nyugatiak ezzel szemben sakkot játszanak, és az ellenfél vezérére törnek. Azt jelenti-e mindez, hogy az Egyesült Államok megelőző csapást mér majd, mielőtt Kína túl nagyra nőne? Vagy Peking előzné meg a bekerítést, és csapdába csalná az amerikai haditengerészetet? Nem tudjuk. A történelem mindenesetre nemigen szolgál precedenssel arra, hogy egy hatalom harc nélkül adja át az elsőséget. Amerika már legalább egy évtizede komolyan keresi a fogást a kihívón, de Trump mondta ki először, hogy a liberális internacionalizmus *one-size-fits-all* logikája már nem alkalmas a *status quo* fenntartására. Ehelyett a másodrendű kitérítések leépítésével a túlterjeszkedés veszélyét kell csökkenteni, és a fő kihívóra koncentrálni. Ezért lépett ki a kereskedelmi egyezményekből, akart kivonulni a Közel-Keletről és indított vitát a NATO-n belüli tehermegosztásról, majd indított vámháborút Kína ellen.

Kérdéses, hogy a koncepció kiforrottabb változata a *deep state* gáncsolása nélkül – és egy második ciklussal kiegészülve – adott volna-e esélyt a térvészítés visszafordítására. A trumpi kísérlet után a Biden-adminisztráció viszont a demokráciák és autokráciák harcának lejárt szavatosságú receptjéhez tért vissza. Miként Kissinger fogalmazott, a hidegháborús győzelem abba az illúzióba ringatta Amerikát, hogy reálpolitikai rugalmasság helyett mindössze a saját igazságának terjesztése is elég a sikerhez, hiszen a „szabályokon alapuló nemzetközi rend” a progresszió elkerülhetetlen velejárója.³ A liberális internacionalizmus azonban nem egyszerűen egy ideológia, hanem egy olyan platform a gazdaságtól a kultúra világán át a médiáig, amely széles autópályát biztosít az amerikai külpolitikával egybefonódó lobbicsoportok felvonulásához. Az üzlet, politika, hadsereg és hírszerzés metszetében tevékenykedő csoportok persze Trumphoz hasonlóan utálják Kínát, de máshonnan sem kívánnak áll-

saikat feladva visszavonulni *Fortress America* erődjébe (hacsak nem muszáj, mint Afganisztánból). Sőt, ahol és amíg lehet, terjeszkednének – mint a Blackrock, amely lassan a 21. század Brit Kelet-indiai Társaságaként látszik gyámságot szerezni Ukrajna felett, főképp a nyugati adófizetők Kijeven átfolytatott pénzéből finanszírozva.⁴ A jelenlegi demokrata adminisztráció és Biden elnök ennek a *deep state*-nek a külvilág felé mutatott – csernyenői üdeségű – arca, Ukrajna pedig a keze nyoma.

Oroszország agressziót követett el Ukrajna ellen, és a háborúért viselt felelőssége vitathatatlan; az orosz támadáshoz vezető úton viszont ott látjuk a NATO-tagságra vonatkozó – fedezet nélküli – ígéreteket; az ukrán gazdaság mind nagyobb szeletének amerikai érdekcsoportok általi bekebelezését, beleértve a Biden család zavarba ejtően közvetlen involválódását; valamint az ideológiát, amely az ukrán nacionalizmus manipulálásával, annak elemeit integrálva építette ki a „mintaállamát” Európa keleti határvidékén. Az amerikaiak azt gondolták, hogy az oroszok mindezt eltűrik; az oroszok pedig azt hitték, hogy ez a „kártyavár” a támadásuk hatására napok alatt dől össze. Az eredményt ismerjük – ez a háború Amerika erőforrásait egy olyan Oroszország elleni küzdelemre fordítja, amely a saját belső gyengeségei miatt – ez világosan kiderült – nem jelent hagyományos katonai fenyegetést a NATO-ra, de hagyományos értelemben legyőzni sem lehet. A józan ész pedig ellene szól, hogy 6 ezer stratégiai nukleáris robbanófejével egy összeomlás szélére szorítsák. A nyugati szemszögből nézve reális katonai és politikai célok nélkül vívott háború kimeríti a rettegett *quagmire* fogalmát. A döntéshozók egyre mélyebb ingóványa süllyedve emelik a tétet, játékelméleti szempontból klasszikus dollárárverésbe hajszolva magukat.

Ha a történetekben mestertervet keresünk, és célnak a kihívók példás megbüntetését tekintjük, akkor a *decoupling* névre hallgatató új csodafegyver ered-

³ Henry KISSINGER: *Leadership. Six Studies in World Strategy*. Allen Lane, 2022. 201.

⁴ A Blackrock és a kijevi kormány közötti megállapodás szerint a cég „az ukrán gazdaság újjáépítéséhez szükséges befektetések koordinálását” végzi. A világ legnagyobb befektetési cége és a Biden-adminisztráció gyakorlatilag szimbiózisban él egymással, feltucatnyi extopmenedzsere ül kormányzati csúcspozíciókban, a cég jelenlegi igazgatótanácsának pedig több volt Obama-csúcskader is tagja.

egy nagyhatalom sem adja át elsőségét harc nélkül

Világfelosztás –
A Föld megosztása a brit és az amerikai érdekszférák között a Puck magazin 1899-es ábrázolásában (Library of Congress)

ményei sem túl biztatók. A véleménybuborékból kipillantva zavarba ejtően kevés nem NATO- és nem EU-partnert látunk felsorakozni az Oroszország elleni átfogó szankciók mellett: Japánon, Dél-Koreán, Ausztrálián és Új-Zélandon kívül gyakorlatilag senkit (és ha már NATO: Törökországot sem). Ezzel szemben a háború felgyorsított bizonyos folyamatokat. 1) Egymáshoz préseli a Nyugat ellenfeleit: így szilárdul meg az orosz–kínai szövetség, és csatlakozik hozzá Irán vagy Észak-Korea. 2) A pénzügyi szankciók, Oroszországnak a Swift-ről történt lekapcsolása következtében lendületet kapott a nyugatitól független elszámolási rendszerek kiépítése. A dolláralapú eszközök befagyasztása a zöldhasú tartalékvaluta pozícióját is erodálja, mert senki nem kíván zsarolhatóvá válni. 3) A szankcionált orosz energiahordozók és nyersanyagok nagy része piacot talált magának a világ többi részén, a százdolláros olajár pedig erő helyett a Nyugat gyengeségét emeli ki. 4) India, Szaúd-Arábia és a többiek ma már önálló játékosok, és amire harminc évvel ezelőtt talán még hajlandóak lettek volna, ma már nem hajolnak meg az amerikai (még kevésbé az európai) nyomás előtt. 5) Aztán köhög a *decoupling*-stratégia az egyelőre óvatosabb eszközökkel visszaszorítani igyekezett Kína ellen is. A legfejlettebb technológiákat érintő exportkontroll és befektetési tilalmi rezsimek érzékeny helyen ütnek meg, de fel is gyorsítják az önállóságra való átállását, a ritkaföldfémeket érintő ellenlépései viszont a világpiacot ringlispilbe küldték. Az ún. *friendshoring*

Fantomhatalom –

Manhattani utcakép a New York-i operaház közelében 2016-ban
(Flickr / Tyler Merbler felvétele)

(azaz az ellátási láncok áthúzása barátinak minősülő országokba) egyelőre a barátokat hozta még inkább kiszolgáltatott helyzetbe, mert mint kiderült, Kínát szinte lehetetlen kiütni ezekből a láncokból. Miközben az amerikai–kínai kereskedelem statisztikái papíron tényleg visszaestek, Mexikó és Vietnám kínai importja jelentősen megugrott.

Az egykor a világ vérkeringését biztosító nyugati intézményrendszerek ma már nem megkerülhetetlenek. A *decoupling* okoz ugyan zavarokat az ellenfeleknek, de a liberális internacionalizmus dogmájának kikényszerítése hosszú távon a Nyugat térvesztését gyorsítja fel. Ha tényleg ez az amerikai mesterterv, akkor mindaddig egyetlen komoly sikert tudott felmutatni, mégpedig Európa térdre kényszerítését.

EURÓPA, A VEZÉRÁLDOZAT

A II. világháború után Amerika a NATO-n keresztül fizikai biztonságot, a Marshall-terv révén pedig talpra állást ajánlott Európa hatalmi babéroktól megfosztott nyugati felének. Emögött persze önérdék is volt, mert az európai befolyás stabilitást kívánt. Washington ezért támogatta az integrációs folyamatot is, de soha nem volt célja, hogy az öreg kontinens újra önálló hatalmi pólussá váljon. A '90-es években dédelgetett európai külpolitikai álmokat gyorsan derékba törte az EU-ra ráégett délszláv válság – a balkáni *Pax Americana* –, és az euró sem tudott a dollár kihívójává válni, a 2008-as pénzügyi válság pedig egyértelműsítette, hogy az USA és Kína közötti versenybe Európa nem fog beleszólni.

A belső viták ellenére azonban még állt a kényes politikai egyensúly azokban a nagy témákban, amelyek az európai gazdaság motorjának működését meghatározták. Így az Oroszországhoz fűződő viszonyban is, ahol a lengyelbalti tengely legitim történelmi-biztonsági megfontolásból erősen szkeptikus vonalat képviselt, ez azonban nem gátolta a szintén legitim versenyképességi szempontok érvényesülését az energiaellátás területén. Aztán az ideológia kezdte átvenni az uralmat a józan ész felett. Természeti csapásokra épített politikai hisztéria (a fukushimai nukleáris baleset) és ügyesen felépített történetekre épített kampányok (az ún. dízelbotrány) nyomán kezdett elbillenni az egyensúly. Németország például egyszerre üzent hadat az atomenergiának és kezdett erőltetett autópári elektrifikációba. Az Európát 2015-től elöntő migrációs

áradatot, majd a kontinensre importált *gender*kérdést faltörő kosként felhasználva egy agresszív szekta kulturális forradalmat, az európai társadalmak végső átalakításának kísérletét hirdette meg. A gátak az ukrajnai háború kitérését követően szakadtak át, amikor az EU gyakorlatilag pár hónap alatt felszámolta az Oroszországhoz fűződő gazdasági kapcsolatait. A demokráciák és az autokráciák harcaként felfogott orosz–ukrán háború egyben kellő bátorságot adott Kína „leckéztetéséhez” is, amely fokozatosabban ugyan, de szintén határozottan halad előre.

Az egymástól látszólag független folyamatok forrásvidékét keresve nehéz nem az amerikai demokraták szellemi-üzleti-politikai holdudvarában kutakodni. Európa amerikai integrációjának terve régóta ott volt az asztalukon,⁵ a háború pedig egyszeriben afféle „tökéletes vihart” kavart az erejét és akaratát vesztített EU betagozásához. Ausztrália, Japán és Dél-Korea átvette az oroszellenes szankciókat, mert azok relatíve fájdalommentesek volt számukra; a jelentős részben az orosz energiától függő Európa számára azonban Oroszország szankcionálása olyan nagyságrendű, mintha Amerika ázsiai szövetségesei Kínával szakították volna meg a kapcsolataikat. Nem zárhatjuk ki, hogy ez még megtörténhet, de miközben az Egyesült Államoknak egyre többet kell költenie a lojalitás megvásárlására, addig az európai politikai elit még az Északi Áramlat felrobbantását (!) is szórtan szervilizmussal tűri. A nyíltan az európai ipar elszippantásával fenyegető Inflation Reduction Act (IRA) amerikai kormányzati szubvencióival szemben szinte semmilyen ellenállást nem tanúsít és erőforrást nem mozgósít. A költségvetés prioritásává az Ukrajnában zajló orosz–amerikai háború minden európai szabályt felrúgó finanszírozása vált. Nemcsak a költségvetése, hanem – amint az ukrán gabonadömping ügyében az Európai Bizottságnak a tagállamokkal *szembeni* állásfoglalása megmutatta – a közös politikáké is. Az Ukrajna EU-tagságát célzó politikai és médiaoffenzíva láttán pedig nem túlzás kijelenteni, hogy az „ukrán ügy” az EU-intézmények létének öngazolásává vált.

Ukrajna *ténylegesen* honvédő háborút vív és orosz agresszió áldozata; az „ukrán ügy” viszont már önálló életre kelt. Ideológiává csontosulva részévé vált a liberális internacionalizmus kánonjának, amellyel kizárólag lelkesen egyetérteni szabad. A gyakorlóruhás Zelenszkij lett korunk Fidel Castrója, az autokráciák ellen küzdő demokratikus szolidaritás jelképe. A nagy politikus-generációk kihalásával önálló gondolatok nélkül maradt európai politikai és intézményi elit meggyőződésből, sodródásból vagy tengerentúli ösztönzés eredményeképp magáévá teszi ezt a kánont, és elfogadja Európa leminősítését egyszerű amerikai klienssé. Ennek az átalakulásnak az úttörői történetileg a szovjetek hasznos idiotái voltak a '80-as évek „háborúellenes” (a KGB által finanszírozott Amerika-ellenes) mozgalmában. Napjainkra e szekta következő generációja az intoleranciájukat és nyelvezetüket tekintve az egykori szovjet hűbérurakra emlékeztető amerikai demokraták segédcapatává szegődött. Az „ukrán ügyben” ez az érdekcsoport lehetőséget lát az EU átépítésére és az amerikai demokraták világrendjébe történő beillesztésére. Már nem számít a látszat sem: így vált a Magyarországnak járó uniós pénzek folyósításának egyik legfontosabb feltételévé a behódolás az „ukrán ügyben”, és így lett Ukrajna sokáig legodaadóbb támogatójából, Lengyelországból a *The Financial Times* hasábjain – szó szerint – „latorállam”, amiért ki merészelt állni nemzeti érdekei mellett a gabonakérdésben. A vilniusi csúcson kiderült, hogy Amerika egyelőre nem kíván világháborút kirobbantani Ukrajna NATO-felvételével, erre a célra tehát marad az engedelmes kliensi státuszba lefokozott EU: a folyamat végén taggá váló (maradék) Ukrajna biztosítaná az amerikai érdekek érvényesülését. Emellett a bővítés végre kikényszeríthető azokat az „intézményi reformokat” (például a nemzeti vétőjog felszámolását), amelyeket már régóta követelnek az ellenállás letörése és a föderális utópia megteremtése céljából. Ez az Ukrajna EU-tagságáról szóló vita valódi tétje.

**ideológia kezdte
átvenni az uralmat
a józan ész felett**

5 Obama idején a Transzatlanti Kereskedelmi és Befektetési Partnerség (TTIP) lett volna az öreg kontinens integrációjának eszköze.

MERRE TOVÁBB, MAGYARORSZÁG?

A magyar stratégia tizenhárom éve világos: az EU egységes piacába ágyazódva minél több, a versenyképességünket fokozó befektetést hazánkba vonzani. Ehhez az uniós piachoz való hozzáférésünk elengedhetetlen, ugyanakkor mivel a globalizáció egyre kevésbé nyugati színezetű, ezért a *versenyképességünk növelését csak a Nyugat és Kelet közötti összeköttetésekkel tartjuk elérhetőnek*. Az európai intézményrendszer a már említett okokból az ellenkező irány, a bezárkózás felé halad.

Ilyenkor mindig érdemes feltenni a kérdést: ki halad az autópályán a forgalommal szemben? Van-e alternatívája annak, amit csinálunk? Elméletileg követhetnénk a lengyel stratégiát is. Varsó mindent az amerikai lapra tesz fel: Washington előretolt bázisának szerepére tör az oroszok és a németek együttes visszaszorításának céljával, de igyekszik „megúszni” a *woke* külpolitika vadhajtásait. Negyvenmillió középhatalomként, a lengyel reflexek szempontjából ez logikusan hangzik. A kérdés csupán az, vajon Washington ennek a szerepnek legalábbis egy részét nem Ukrajnának tartogatja-e? A saját nemzeti érdekeit előtérbe helyező Lengyelország vagy a Blackrock lélegeztetőgépén lévő Ukrajna a kényelmesebb partner Washington számára? Másrészt, vajon gazdasági értelemben is megalapozott-e ez a stratégia? A számok szerint a lengyelországi külföldi befektetések struktúrája nemigen különbözik a magyartól: az amerikaiak előkelő helyen vannak, de a piac alapvetően a németek és más európaiak által dominált.⁶ Amint pedig az IRA példája is mutatja, az amerikai iparfejlesztési (inkább: hazatelepítési) politika nem is a nagy európai expanzió irányába mutat.

A fenti kérdések nyitva hagyása mellett a méretünk és földrajzi helyzetünk is amellet szól, hogy eddigi stratégiánkat megtartva igyekezzünk maximálni a mozgásterünket, amíg csak lehet. Nem tudni azonban, hogy a stratégiánk talapzata, az EU egységes belső piaca, meddig lesz adott ehhez. Az Ukrajna integrációjára irányuló akarat – a szükséges konszenzus híján – lendületet adhat a (még) többsebességes EU-val kapcsolatos terveknek. Ha a szorosabb integrációból kimaradók, így Magyarország bent marad(hat)nak az egységes piacon, akkor a legfontosabb előnyt és ezzel a rugalmasságunkat megtarthatnánk, az ideológiai konformizmust pedig meghagyjuk az élcsapatnak, akik végre létrehozhatják a föderális utópiájukat az összes kultúrharcos vívmányukkal.

A legnagyobb kérdés ugyanakkor immár az, hogy a jelenlegi tendenciák mellett középtávon egyáltalán működőképes marad-e az egységes belső piac. Az európai recesszió ugyanis nem konjunkturális természetűnek tűnik: az olcsó(bb) energiaforrásaitól, piacaitól, befektetőiről levált/leválasztott, iparát felszámoló Európa gyorsuló hanyatlását látjuk a szemünk előtt zajlani. A demokratikus legitimitáció látszatát a nyilvánosság uralásával és az alternatív vélemények elfojtásával ideig-óraig még tartani lehet, de a tagállamokon belüli feszültség tovább fog nőni. A tartós visszaesés nyomán a kulturálisan széttöredett nyugat-európai társadalmakban robbanásközeli állapotok alakulhatnak ki. Ilyen körülmények között előbb-utóbb a közös intézmények is fokozatosan megbénulnak. Az Európai Unió az újkommunista kísérlet külső és belső ellentmondásai eredményeképp összeroskadhat – valahogyan úgy, ahogy a Szovjetunióval is történt. Ha ez történik, az első sokk után tagállamok vagy azok csoportjai „ideiglenesen” visszavehetik a megosztott hatásköröket – talán így fog tenni Közép-Európa is. Az ezt követő alámerülésben sok múlik majd az egyes államok működő- és alkalmazkodóképességén. A multikulturalizmust hirdető, de valójában kulturális arroganciába burkolódzó európai fősodorral szemben Magyarország nyitottsága és pragmatizmusa a glóbusznak a nyugati világon kívüli hétnyolcada iránt már most is előnyt jelent. Ha a jelenlegi világunk kezei akaratunk ellenére széthullanak, ez a kulturális nyitottság jelentheti azt a talapzatot, amelynek segítségével átléphetünk a következő korszakba. ■

6 Lásd bővebben: *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce*. Fundacja Amerykańskiej Izby Handlowej w Polsce, Varsó.